

A könyvtári példányok kölcsönzésével kapcsolatos díjszabások polgári jogi vonatkozásai

Lengyelországban az 1997-es könyvtári törvény értelmében a könyvtár nyújtotta szolgáltatások alapvetően ingyenesek. Van azonban három, a kölcsönzésre vonatkozó kivétel:

- kaució szedhető egyes könyvtári anyagok kikölcsönzéséért;
- késedelmi díj szabható ki a könyvtári anyagok kölcsönzési határidőn túli visszaszolgáltatásáért;
- büntetési tétel szabható ki a kikölcsönzött könyvtári anyag megrongálódása, megsemmisülése vagy vissza nem szolgáltatása esetén.

A könyvtári törvény rendelkezései nem kellőképpen részletesek, hiszen csak egy cikkely foglalkozik a kérdéssel. Mivel a könyvtári szolgáltatásnak egyéb aspektusai is léteznek, érdemes a lengyel Polgári Törvénykönyv (P.T.) vonatkozó rendelkezéseit is szemügyre vennünk.

A kölcsönzés ténye de facto azt jelenti, hogy könyvtáros és kölcsönző között szerződés jön létre, jóllehet ez a könyvtári törvényben nyíltan nem fogalmazódik meg. A P.T. 710. cikkelye értelmében a szerződés abban áll, hogy a könyvtáros a kölcsönzőnek, avagy az olvasónak határozott vagy határozatlan időtartamra ingyenesen rendelkezésre bocsátja az adott könyvtári anyagot. A kölcsönzési szerződés általában a könyvtár szabályzata által meghatározott időtartamra szól, és a tagsági szerződés kategóriájába esik, vagyis nincsen szükség arra, hogy a szerződő felek minden egyes kölcsönzés alkalmával újból és újból megállapodást kössenek: az olvasó aláírásával elismeri, hogy tisztában van a könyvtári szabályzatban foglaltakkal, egyszersmind kötelezi magát a szabályzat betartására. A szerződéskötés, pontosabban a beiratkozás alkalmával az olvasó kézhez kapja a szabályzat egyik példányát, ami felfogható úgy, hogy a könyvtári dolgozó a szerződés egyik példányát nyújtja át neki.

A kölcsönzési szerződést szabályozó előírásokat a P.T.-ben is találunk. Érdemes felhívni a könyvtárak figyelmét például a követelések elévüléséről szóló 719. cikkelyre, amelynek értelmében a megrongálódott könyvtári anyag helyreállítására a visszaszolgáltatás időpontjától számítva egy év áll az olvasó rendelkezésére. A P.T. arról is rendelkezik, hogy az olvasó köteles a kölcsönzött anyagot eredeti állapotában visszaszolgáltatni (718. cikkely), valamint felelősséggel tartozik annak elvesztése vagy megrongálódása esetén (714. cikkely).

A könyvtári törvény értelmében a könyvtáraknak bizonyos szolgáltatásokért (pl. fénymásolás) járó térítési díjakon kívül módjukban áll különböző kártérítési díjakat kiszabniuk arra az esetre, ha az olvasó a szabályzatban előírt kötelezettségeit nem teljesíti, és így a könyvtár anyagi kár éri. Kártérítés jellegű díj kiszabását vonhatja maga után a kölcsönzött anyag rongálódása, megsemmisülése, elvesztése. A díjtétel összege a könyvtár által elszenvedett kárnak, a javítás vagy pótlás becsült költségeinek a függvénye.

A P.T. 483. cikkelye értelmében ilyenkor az olvasó nem tett eleget, vagy nem megfelelően tett eleget a szerződésben foglalt nem anyagi természetű kötelezettségeinek, amely utóbbi a kikölcsönzött anyag eredeti állapotban történő, a kölcsönzési határidő lejárta előtti visszaszolgáltatását jelenti.

Az eddig említettektől nagyban különbözik a kaució formájában szedett kölcsönzési díj, mivel ennek összegét vissza kell adni az olvasónak, ha a kölcsönzött anyag eredeti állapotában visszakérült a könyvtárba. A kaució mellett szól, hogy az olvasó talán jobban odafigyel a kölcsönzött anyag megfelelő állapotban történő, kölcsönzési határidőn belüli visszaszolgáltatására.

A késedelmi díj kiszabásakor nemigen kalkulálhatunk a könyvtár által elszenvedett anyagi kár alapján. Adott esetben inkább az olvasó kötelezettség-szegéséről van szó. A P.T. 485-ik cikkelye alapján ebben az esetben hasonlóképpen a szerződés-szegésre vonatkozó előírások alkalmazása mutat-

kozik megfelelőnek, mint a kölcsönzött anyag meg-rongálódása, megsemmisülése esetén.

/GOLAT, Rafał: Cywilnoprawny kontekst opłat związanych z wypożyczaniem egzemplarzy bibliotecnych. = Bibliotekarz, 2006. 9. sz. p. 15–17./

(Dancs Szabolcs)